

KENTİN MERKEZİNDE ÇOCUKLARA KAMUSAL BİR ALAN YARATMAK: KASIMPAŞA-TURABİBABA KÜTÜPHANESİ

Yrd. Doç. Dr. Yasemin Çakırer Özservet

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Mimarlık Bölümü, İstanbul

Evrım Doğan

Beyoğlu Belleği, İstanbul

ÖZET

İstanbul tarihinden bugüne yoğun toplumsal ve mekânsal dönüşümler geçirmiş bir kenttir. Bu yoğun sürecin etkisiyle İstanbul'da kentlilik bilincinin oluşması henüz gerçekleşmemiş bir proje niteliği taşımaktadır. İstanbul kentin merkezi denildiğinde tek bir merkezden bahsedilemeyecek karmaşıklıkta ve büyüklükte bir yerdir. Ancak kentin tarihi merkezi olarak Eminönü ve Galata bölgeleri ele alınabilir. Çalışmaya konu edilen Turabibaba Kütüphanesi döneminin gayrimüslim yerleşmelerinin arasında kalan ve Galata bölgesine oldukça yakın konumda bulunan Kasımpaşa bölgesinde en ulaşılabilir, merkezi konumda yer almaktadır. Kasımpaşa, Osmanlı Devleti'nin en büyük tersane tesisinin kurulduğu ve etrafını çevreleyen yerleşimi temsil eden, ardından 1821 yangınının yok edici etkisiyle döneminin ihtişamını kaybeden bir yerleşimdir. 1950'lerden sonra bölge Haliç kıyılarının sanayi tesislerine açılmasının ardından hızlı bir şekilde göçe ve geçeköndü yapılaşmasına sahne olmuştur. Çarpık yapılaşmanın izlerini halen taşıyan bölge, 1990larla birlikte Haliç'in temizlenmesi çalışmaları sonrası yeniden canlanmıştır. Turabibaba kütüphanesi 2008 yılından bu yana yeniden canlanan bölgeye kütüphane olarak ve çeşitli kurs ve atölyelerle de etkinlik merkezi olarak hizmet vermektedir. Kullanıcısı çoğunlukla çocuk olan kütüphane, bölgede çocukların kamusal yaşama katılımlarını destekleyici niteliktedir. Kamusal alanın hala kesin bir tanımı yapılamasa da, bu çalışmada mimari anlamda yoğun toplumsal ilişkilerin olduğu, özel alanın dışındaki açık veya kapalı alanlar ve bireyi özgürleştirici bir ortam olarak ele alınmaktadır. Kütüphane, kamusal alanın erişilebilir olma, çeşitliliğe izin verme, kentlilik bilinci oluşturma ve kapsayıcılık özelliklerini bir arada barındırmaktadır. Çalışmada, 2013'de yıllık kullanıcı sayısı 78.000 olan kütüphaneden yararlanılan ortalama 20 çocuk ile yapılacak derinlemesine görüşmeler, kütüphane kullanım gözlemleri ve yapılan ve yapılacak olan kütüphane etkinlik analizleri yer alacaktır. Çocukların kamusal alan ne anladıkları, kamusal alanı nasıl yorumladıkları ve kütüphanenin çocuk kamusal alanına ne türde bir etki yaptığı çalışmada ortaya çıkarılacak konulardandır. İlk gözlem notları olarak, kütüphaneyi bölge halkının sun bir yıldır daha çok kullandığı, çocukların öğretmenleri aracılığıyla burayı tanıdığı ve ücretsiz sunulan kurs, atölyelerin çocukların kişisel gelişimine ve kamusal aktivitelere katılımına olumlu etki yaptığı söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Kent Merkezi, Çocuk, Kamusal Alan, Kasımpaşa, Turabibaba Kütüphanesi

GİRİŞ:

Tarihi yarımada, Üsküdar, Galata ve Eyüp Sultan olmak üzere dört şehirden ve çevre kasaba ve köylerden oluşan İstanbul, Tanzimat dönemi ve 1950 sonrası düzenlemelerle yağ lekeli halinde büyümüş dev bir şehir görünümündedir (Cansever, 1998:110). Bu dev şehrin tarihi kent merkezlerinden Galata'ya konum olarak çok yakın ve geçmişte bir dönem canlılığını yitirse de, günümüzde yeniden hareketlenen bir bölge olarak Kasımpaşa bu çalışmada araştırma konusudur. Kasımpaşa semti, tarihte tersaneler ve tersane birimleri ile öne çıkmıştır. Bir Yahudi yerleşimine sahip olmakla birlikte büyük ölçüde mesire alanı olarak kullanıldığı Bizans döneminin ardından, İstanbul'da ilk tercih edilen iskân alanlarından biri olarak gelişmesi Osmanlı dönemiyle başlar. Osmanlı devrinde tersanede çalıştırılmak üzere bölgeye nüfus iskân edilmeye başlanmıştır. Kasımpaşa, hemen yakınındaki Galata, Pera ve Hasköy gibi gayrimüslimlerin çoğunlukta olduğu yerleşim bölgeleri arasında kalan ve Galata kadılığına bağlı ancak kendine özgü sosyal hayatı, dokusu ve mimari yapısıyla hep tipik bir Türk mahallesi özelliğinde olmuştur (Göncüoğlu ve Kayar, 2012:17).

Kasımpaşa, Osmanlı Devleti'nin en büyük tersane tesisinin kurulduğu ve etrafını çevreleyen yerleşimi temsil eden, ardından 1821 yangınının yok edici etkisiyle döneminin ihtişamını kaybeden bir yerleşimdir. Bu yangın öncesi hemen hemen çoğu ahşap kaplamalı evlerden oluşan bir bölge iken bu niteliğini yavaş yavaş kaybetmeye başlamış

**Yrd.Doç. Dr.
Yasemin
Çakırer
Özservet, 0212
3698162-4035
E-mail
[yasemincakire
r@yahoo.it](mailto:yasemincakire
r@yahoo.it)**

ve düzensiz apartmanlar bunların yerini almıştır. 1954 yılında Haliç'in sanayi bölgesi ilan edilmesinden sonra, Haliç kıyıları sanayi tesislerine açılmış ve ardından bölge hızlı bir şekilde göçe ve gecekondu yapılaşmasına sahne olmuştur. Kasımpaşa semtinin Beyoğlu bölgesinden coğrafik olarak kopuşu ise, Bedrettin Dalan döneminde yapılan Tarlabası yolunun cadde halinde genişletilmesiyle gerçekleşmiştir. Bu cadde Kasımpaşa semtini bir şekilde kenara doğru itmiş durumdadır (Göncüoğlu ve Kayar, 2012:41). Çarpık yapılaşmanın izlerini halen taşıyan bölge, 1990larla birlikte Haliç'in temizlenmesi çalışmaları sonrası yeniden canlanmıştır.

Kasımpaşa, bugün İstanbul kentinin merkezi konumunda bulunan ve daha çok dezavantajlı grupların yaşadığı bir bölgedir. Sosyal, kültürel ve tasavvuf tarihi açısından önemli bir geçmişe sahip olan bu bölge, günümüzde 110.000 kişilik bir nüfusa da sahiptir. Çalışmaya konu edilen Turabibaba Kütüphanesi Kasımpaşa bölgesinde en ulaşılabilir, merkezi konumda yer almaktadır. Turabibaba kütüphanesi 2008 yılından bu yana yeniden canlanan bölgeye kütüphane olarak ve çeşitli kurs ve atölyelerle de etkinlik merkezi olarak hizmet vermektedir. Kullanıcısı çoğunlukla çocuk olan kütüphane, bölgede çocukların kamusal yaşama katılımlarını destekleyici niteliktedir. Kamusal alanın hala kesin bir tanımı yapılamasa da, bu çalışmada mimari anlamda yoğun toplumsal ilişkilerin olduğu, özel alanın dışındaki açık veya kapalı alanlar ve bireyi özgürleştirici bir ortam olarak ele alınmaktadır. Kütüphane, kamusal alanın erişilebilir olma, çeşitliliğe izin verme, kentlilik bilinci oluşturma ve kapsayıcılık özelliklerini bir arada barındırmaktadır. Kentin bugünkü ve yarınki biçimini yönlendirecek olgu ve yöntemlerin başında halk katındaki bilgiyi saptamak olduğunu Doğan Kuban (2003:147) da vurgulamaktadır. Bu çalışmada da yerel bir kütüphanenin kullanıcıları olarak çocukların kamusal hayata katılımlarını, onlardan dinleyerek ortaya çıkarmak temel olarak alınmıştır.

KAMUSAL ALAN VE KÜTÜPHANELERİN KAMUSAL NİTELİĞİ

Kamusal alan tanımını Antik Yunanlılardan itibaren ele almak gerekirse, yaşamsal aciliyetlerin üstesinden gelmiş olmayı, özgür olmak için gerekli fakat yeterli bir şart olarak görmemiş bir toplumdan söz etmek gerekir. Antik Yunanda hanede sürdürülen yaşamın özgür bir yaşam olduğu düşünülmemiştir. Bu açıdan sadece özel yaşamı olan biri, tam anlamıyla bir insan olarak değerlendirilmemiş ve bunlar kamu alanına girme olanağı olmayan köleler ya da böyle bir alan oluşturmamış barbarlar gibi görülmüşlerdir. Dönemin kamusal yaşamı kent devleti sınırları içinde mekânsal olarak agora, mahkemeler, savaş ve atletik oyunların gerçekleştiği mekânlardadır. Kamusal mekân insanların görünümünü açık ve seçik kıldıkları bir mekân olarak görülmüştür (Yılmaz, 2006:361-362). Siyasi yaşam alanı olarak görülen ve kamusal alanın oluşmasını sağlayan 'Polis'in dikkat çekici özelliklerinden biri, 'hiç kimsenin yönetim alanı' olması yani, işleyişinde yöneten ve yönetilen ayrımının olmamasıdır. Bu alanda yer alan herkes eşit kabul edilip köleler, yabancılar ve kadınlar bu mekânın dışında tutulmuş, bu mekânda yer alma hakkı sadece yurttaş kabul edilen erkeklerle verilmiştir (Yılmaz, 2006: 364-365).

Modernleşme ve toplumsalın gelişimiyle politik alanla, yani kahramanlıkla sınırlanamayacak bir kamu alanı genişlemesi yaşanmıştır. Arendt'e göre, modern çağda siyaset, ekonomi tarafından işgal edilmiştir ve bunun sonucunda yeni bir alan olarak kamusalın ve özelin rollerini tersine çeviren bir "toplumsal alan" ortaya çıkmıştır (akt. Yükselbaba, 2008:232). Habermas'ın kamusal alan tanımında gelirsek, ortaya çıkan özellikler olarak kamuya katılımın herkese açık olması yani herkesçe erişilebilirlik", sonra katılımında yer alan herkes eşit ve özgür olması yer almaktadır. Ayrıca, kamudaki konuşmaların "aleni" olması, yurttaşların katılımının önündeki engellerin kaldırılmış olması ve bu alana erişimin garanti altına alınmış olması gerekir. Son olarak da, kamu alanı, devlet kurumlarının dışında yer almaktadır ve genel yarara ilişkin olması dışında kamuda bir gündem kısıtlaması yoktur ki, bir konunun genel yarara ilişkin olup olmadığı da bu tartışmalarda tayin edilebilir (akt. Yükselbaba, 2008:251). Kamusal alan mekânsal bir kavram olarak toplumsal yaşam içinde düşüncelerin ve eylemlerin ürettiği ve paylaştığı mekânlardır.

Negt ve Kluge ise, kamusal alanı, birbirinden farklı ekonomik, teknik ve politik örgütlenme safhalarıyla farklı tipte kamusal alanların değişken bir karışımı olarak görmektedir. Çoklu, çeşitli ve eşitsiz katılımcılar arasındaki söylemsel çekişmenin alanıdır da demektir. Ayrıca farklı kamusal alan tipleri ve çeşitli kamusal alanlar arasındaki örtüşmeler ve konjonktürler nedeniyle potansiyel olarak öngörülemeyen bir sürece de sahip olduğunu vurgulamaktadır. Negt ve Kluge kamusal alanı, tüm toplumu temsil iddiasına rağmen, bir "ara alan" olarak nitelendirirler (akt. Yükselbaba, 2008:259-260). Neumann'ın da belirttiği gibi kamusal sözcüğü, genelde "herkesin girebildiği yer" anlamına gelen bir genişliği içermektedir (akt. Aytaç, 2005:20).

Kamu kendisini özel alandan ayrı olarak ortaya koymaktadır. Kamusal olan 'açık, görülebilir, kolektif ve herkesin rahatlıkla girebildiği yerken', özel ise 'kapalı, görünmez, bireysel ve yasal bölgedir. Kamusal alan sokaklardan meydanlara, parklara ve yapıllı çevreye kadar kentlerin önemli parçalarını oluşturmaktadır. Kentte kamusal alanlar daha çok açık alanlar, yani sokaklar, meydanlar ve açık yeşil alanlar, parklar olarak öne çıkmaktadır. Yapılı çevredeki bazı mekanlar da kamusal alan tanımının içerisine girmekte ve kamusal alanın yayılmasına eşlik etmektedir. Kamusal alanların nicelik ve niteliği bir kentin kimliğini pekiştirmeye yarayan önemli unsurlardandır. Özel ihtiyaçlarımız için ortaklaşa kullandığımız mekânlar, toplumsal mekânlar veya kamusal mekânlar olarak tanımlanmaktadır. Bireysel alanlardan küçük gruplar halinde bir araya gelinen alanlara ve küçükten büyüğe genişleyen mekânların dizilimi, özel alandan kamusal alana geçişi göstermekte ve kamusal alanların farklılığı kentin merkezi ile çeperini de birbirinden ayırmaktadır.

Habermas'a göre, kentin kamusal mekânları, sansürsüz, dolayimsız, resmi sınırlamalardan uzak konuşmalara ev sahipliği yapan değişimci/ yenilikçi mekânlardır (akt. Aytaç, 2005:21). Mekânda tanışıklık, karşılaşma ihtimalleri, tanıdıklık mekânın kamusallığını belirleyen etmenlerdendir. Bu noktada kentin kamusal mekânlarını; müzeler, galeriler, tiyatrolar, kulüpler, yayınevleri, kitapevleri, kütüphaneler, üniversiteler, kafeler, restoranlar olarak sayabiliriz. Zukin'in (1995) belirttiği gibi, kamusal alan ve kamusal mekânlar toplumsal olarak inşa edilirler ve günümüzde toplumun değişen yapısı ile kamusal ve özel alan ayrımı da netliğini kaybetmiş durumdadır. Özel mülkiyette olup kamusal kullanıma sunulan alışveriş merkezleri ve havaalanları gibi mekânlar kamusal mekân ayrımını da karmaşıktırılmaktadır. Bugün serbest zamanların ve sınırlı zamanın değerlendirildiği yerler çoğunlukla kamusal alanlardır (Erdönmez ve Akı, 2005:84).

Kütüphaneler de kamusal mekânlardan biri olarak gündelik hayatı anlamlı kılma aracıdır. Toplumsal ve bireysel temsil mekânlarından ve eğlence, vakit geçirme işlevleriyle de kentin kamusal mekânlarından birisidir. Kentli olmak da, bir bakıma bu kurumlara olan ilişkinin derecesine bağlıdır. Kişiyeye, kente dair farkındalık, kentlilik bilinci ve yurttaşlık imgesini kazandırmak görevleri de vardır. Buralar, aynı zamanda, kentli çoğunluk için gündelik hayatın vazgeçilmez durakları, buluşma noktalarından biri de olabilmektedir. Buradaki ilişkiler, kimi zaman kısa süreli birliktelikler şeklinde kendisini gösterirken, kimi zaman da, sözel kültüre dayalı derin sosyalliklere arka plan oluşturabilmektedir. Ortak ilgilerin buluşma zemini, sosyallik bağlamı ve de gündelik hayat pratikleri olarak karşımıza çıkmaları olasıdır.

Kretzman ve Rans (2005) kamu kütüphanelerinin teknolojik kaynaklara erişim, ücretsiz toplumsal alanın sunumu ve yerel ekonomiyle bağlantısı anlamında toplumsal yaşamı desteklediğini belirtmekte ve kütüphanelerin yüksek düzeyde bir toplumsal güvenlik oluşturduğunu da eklemektedir. Matarasso, kamusal kütüphanelerin yerel toplumların hayal güçlerini besleyerek, yaratıcılıkları ve kişisel gelişimlerini desteklediğini ve yerel kültürü geliştirirken yere aidiyeti sağladığını, sosyal bütünleşmeye ve toplumsallaşmaya yaradığını söylemektedir (akt. Aabø ve Audunson, 2012). Kütüphanelerin bu toplumsal rollerini ve kamusal alana yönelik katkılarını net ortaya koyabilmek için, öncelikle kütüphanelerin ne amaçla, ne kadar sıklıkla ve ne tür faaliyetler için kullanıldığını belirlemek gerekmektedir. Kütüphanelerin sosyal sermayeyi geliştirme rollerini ve mevcut kapasitelerini artırıcı çalışmalar yapan çeşitli ülkeler, öncelikle mevcut durum analizi

yapılmaları ve eksikleri ortaya koyduktan sonra, kapasite geliştirmeye dönük yeni çalışmalar yürütmektedirler.

McKechnie ve diğerleri (2004), modern kitapevleri ve kütüphanelerin kullanılma durumlarına yönelik Kanada'da yaptıkları çalışmada; insanların kitapevlerinden daha çok kütüphanelerde sosyalleştiklerini ortaya çıkarmışlardır. Kütüphanelerin, kitapevlerinden daha çeşitli kullanıcı potansiyeline sahip olduğunu ve çocuklu annelerin ve çocukların kütüphanelerde daha yüksek düzeyde sosyalleştiklerini görmüştür. Kullanıcılar, kütüphaneleri daha kişisel mekânlar olarak algılamakta ve kütüphane mobilyalarını istedikleri gibi hareket ettirebildiklerinden, buralarda daha uzun süre kalabildiklerinden bahsetmektedirler. Kütüphane içerisinde hem buldukları mekâna katılabilmeler ve hem de hizmetleri istedikleri yöne yönlendirebilmektedirler. Kütüphanenin kompleks bir kamusal mekan olduğu da bu çalışmada ortaya çıkarılmıştır. Bilginin düzenlenmiş ve depolanmış bir sistem içerisinde bulunduğu kütüphanelerin toplumun kültür ve eğitim yaşamındaki katkıları yadsınmaz. Kütüphane kendi ortamlarında okuma olanağı bulamayan ve çeşitli nedenlerle okuma kaynakları sağlayamayanlar için özellikle önem taşımaktadır. Okul ve halk kütüphaneleri okuma kaynakları açısından öğrencilerin öncelikli kaynakları durumundadır. Kütüphane kullanma alışkanlığı bireyin, zihinsel gereksinimini karşılamak amacıyla bir kütüphaneyi sürekli ve düzenli olarak kullanması anlamına gelmektedir. Bu noktada halk kütüphaneleri ve yerel kütüphaneler kütüphane kullanım alışkanlığı için önemli yerel odaklardır.

KAMUSAL ALANDA ÇOCUK VE/VEYA ÇOCUK KAMUSALLIĞI

Gill Valentine (2004), İngiltere'de çocuk suçluluğu ve çocuğa yönelik şiddet olaylarının ardından, çocuğun kamusal alanda tehlike içinde olduğu ya da kamusal alan için bir soruna neden olabileceği yönünde ikili bir algılayışın ortaya çıktığından bahsetmektedir. Bu değerlendirmenin kent merkezlerinin çoğunda geçerli olduğunu belirtmekte fayda vardır. Kent merkezleri, barındırdıkları karmaşanın etkisiyle ve çocuklara yönelik mekânların pek kurgulanmamış olmasından ya da kamusal alanda çocuğun düşünülmemesinden dolayı çocuklar için oldukça tehlikeli kamusal alanlar içermektedir.

Mevcut durumda çocukların yetişkinlere oranla özel alanları da oldukça az durumdadır. Özel alanın sadece çocuğa yönelik özelleşmiş kamusal alanlarda olması (çocuk parkları, kreşler, anaokulları gibi) kamusal alandan da yoksun oluşlarını daha da vurgulamaktadır. Okulda öğretmenlerinin gözetiminde, evde ebeveynlerinin gözetiminde olan çocukların kendilerini en rahat hissettikleri yerler tek başlarına katılabildikleri kamusal alanlar olmaya başlamaktadır. Buna en büyük örnek olarak kendi mahallesindeki sokaktır ve çocuk kendini en özgür burada hissetmektedir.

Gill Valentine (2004) kitabında, ebeveynlerin çocukları adına korkularından dolayı kamusal yaşamdan onları uzaklaştırmalarına vurgu yapmaktadır ve yetişkinler kamusal yaşamda çocukların yabancıyla karşılaşmalarını istememektedir. Oysa kamusal alan yabancıyla karşılaşma ve farklılıkları keşfedip, olası uzlaşmazlıklara çözüm bulma yeri de demektir. Son dönemlerde kent plancıları ve mimarların çocuk ve mekân ihtiyacına yönelik araştırmaları göstermiştir ki, çocukların kamusal mekânlara olan ihtiyacı şimdiye kadar oldukça göz ardı edilmiştir. Çocukların ilgileri, değerleri ve alan, mekân ihtiyaçları yetişkinlerden oldukça farklıdır. Kamusal alan tartışmalarında hala çocuk kamusalılığı pek dikkat çekici boyutta değildir. Kamunun içerisinde çocuk hala meşru bir birey olarak sayılmamaktadır. Kamusal alandan dışlanan diğer marjinal sosyal grupların aksine, çocuklar kendi fikirlerini söylemekte ve çevresel ihtiyaçlarını bildirmekte oldukça zayıf konumdadır. Yetişkinlere bağımlı bir yaşamları olduğu vurgulanarak kamusal alandan soyutlanan çocukların, ne istediklerini keşfedip bunu ifade edecekleri alanlara sahip olmasıyla daha demokratik ve özgür bir topluma kavuşmak mümkün olacaktır.

Çocukların gelişimi sırasında içinde buldukları ortamlar ve etraflarında bulunan insanlarla olan iletişimleri beyin gelişimleri açısından da çok önemlidir (Yılmaz, 2008). Gelir düzeyi düşük çevrelerdeki çocukların kamusal alana çıkma fırsatları üst gelir

grubunda olan çocuklara görece daha sınırlı olabilmektedir. Bu nedenle çocukların kamusal alana çıkmalarını teşvik edici, herkesi kapsayan ve ücretsiz kullanıma sahip alanların çoğaltılması gerekmektedir. Percy-Smith (2004) çalışmasında, çocuk ve gençlerin kamusal alanı özelleşmiş, sadece kendilerine ayrılmış alanlar olarak görmek istemediklerini, bu alanlarda istedikleri gibi yaratıcılıklarını geliştiremediklerini belirtmektedir. Aksine, çocuklar kendi yerleşim bölgelerinde, mahallelerinde yetişkinlerle bir arada olabilecekleri alanlara ihtiyaç duymaktadırlar. Bir yetişkin gibi görülüp saygı duyulmayı ve fikirlerine değer verilmesini istemektedirler. Yetişkinlerle ortak kullanılan kamusal alanlar onlar için daha ilgi çekici ve daha özgürce gelmektedir. Bu nedenle çocuk kamusal alanlarını artırmak için, sadece kamusal alanda çocuğa yer açmak yeterli olacaktır. Günümüze geldiğimizde çocuk kamusal alanının zayıf da olsa yaşandığı yerler, okullar ve yerel kütüphaneler olmaktadır. Aileleriyle birlikte gidebildikleri 'yeni kamusal alanların' bile (alışveriş merkezleri, eğlence mekânları gibi) sayıca az olması ve doyurucu olmamasıyla okullar ve kütüphaneler maalesef çocukların kamusallaşma, sosyalleşme için ellerinde bulunan tek araçları niteliğindedir.

ÇOCUKLAR İÇİN KAMUSAL BİR ALAN ÖRNEĞİ VE TURABİBABA KÜTÜPHANESİ

Kasımpaşa'nın merkezinde yer alan Turabibaba Kütüphanesi 2008 yılından beri bölgesinde hizmet vermektedir. Çocuklar için yakın çevrede başka da bir kütüphane bulunmamaktadır. Hatta Beyoğlu'nun tek çocuklara ağırlık veren kütüphanesidir.

Şekil 1. Kasımpaşa'da Turabibaba Kütüphanesi'nin yeri

Bina tarihi bir mekânın restore edilerek tekrar canlandırılmasıyla hayat bulmuştur. İlk Turabi Baba Tekkesi¹ olarak kurulan mekân tekkenin ismini yaşatmaktadır. Tekke Binası, İstanbul'un işgali sırasında, milli mücadele için asker toplama yeri ve cephanelik olarak kullanılmıştır. Bina, tekke ve zaviyelerin kapatılmasının ardından bir dönem Kasımpaşa Spor Kulübü olarak da kullanılmıştır. 1975'te geçirdiği yangının ardından bina, zamanla bakımsız kalarak çökmüş, günümüze ancak türbe bölümü ulaşmıştır. Beyoğlu Belediyesi'nin girişimiyle, orijinaline uygun olarak 2007 yılında rekonstrüksiyon projeleri kapsamında inşasına başlanmıştır ve 2008 yılında tamamlanmıştır.

---

¹ Turabi Baba Tekkesi, Tersane-i Amire'de çalışan Osmanlı gemicilerinden ve Kadiri şeyhlerinden Mehmed Turabi Efendi (ö. 1812) tarafından XVIII. yüzyılın son çeyreğinde kurulmuştur.

Şekil 2. Kütüphanenin dışarıdan görünümü **Şekil 3.** Kütüphanenin bahçesi

Tarihi bina olması bazı kısıtlılıklar getirmekle birlikte, bina bir kütüphanenin ihtiyaçlarına göre restore edilmiş ve düzenlenmiştir. Bina iki katlı olup 1000m²'lik bir alana sahiptir. Bina 4 bölümden oluşmaktadır:

- Kütüphane ve okuma salonu
- Beyoğlu Belleği Birimi
- Çok Amaçlı Salon
- İnternet evi (Bel-net)

Şekil 4. Üst kattaki kütüphane ve okuma salonu bölümü

İlk olarak üst katta 10 bin ila 15 bin kitap kapasiteli, 80 kişinin aynı anda çalışma yapabileceği bir okuma salonu ve yönetim biriminden oluşan kütüphane yer almaktadır. Ayrıca zemin katta 20 öğrencinin aynı anda faydalanabileceği bilgisayar ve internet erişim salonu (Bel-net) bulunmaktadır. Turabibaba Kütüphanesi, sadece kütüphane değil kültürel etkinliklerle de ön plana çıkan bir merkez konumunda olup çevrede önemli bir ihtiyacı kapatmaktadır.

Şekil 5. Giriş kattaki çok amaçlı salon **Şekil 6.** Giriş kattaki bel-net odası

Giriş katında Beyoğlu'na yönelik kaynakların bulunduğu Beyoğlu Belleği ve film gösterimleri, seminer gibi değişik etkinlikler için 100 kişilik çok amaçlı salon yer almaktadır.

Şekil 7. Beyoğlu Belleği Birimi

Beyoğlu'nda bölgesinde çocuklara hizmet veren tek kütüphane olan Turabibaba Kütüphanesi'nin hitap ettiği kitle yaş aralığına göre şöyle gruplanabilir:

- 8-15 yaş arası çocuklar
- 15-30 yaş arası gençler
- 30 yaş ve üzeri yetişkinler (Beyoğlu Belediyesi, 2012).

Kütüphane daha önce belediyenin Kültür Müdürlüğü bünyesindeyken Aralık 2012'den beri ayrı bir müdürlük olarak hizmet vermeye başlamıştır. Bu değişimle birlikte kütüphanede çocuklara yönelik enstrüman, drama, tiyatro gibi çocukların gelişimine sosyalleşmelerine katkı sağlayacak ücretsiz kurslar açılmıştır. Kurslarla birlikte kütüphanenin kullanıcı sayısında belirgin bir artış görülmüştür. Belirli bir program çerçevesinde yürütülen kurslarda çocuklar çeşitli gösterilere de hazırlanmaktadır ve dönem sonunda düzenlenen bir etkinlikle becerilerini de sergileme fırsatı bulmaktadırlar

Kütüphanenin ideal halk kütüphanesi işlevini yerine getirmekte olduğu web sayfalarında da yorumlanmaktadır ve Beyoğlu'luların sosyal yaşamının ayrılmaz bir parçası olarak bilgi çağının gerektirdiği donanımları çevre halkı ve öğrencilerine kazandırmak amacıyla bu kurslar düzenlendiği Beyoğlu Belediye Başkanı tarafından vurgulanmaktadır (Url 1). Burayı içerisinde sinema salonu, internet alt yapısı ile donatılmış teknoloji evi ve buna paralel bilginin dijital versiyonunun olduğu bir kütüphane olarak da tanımlayanlar olmaktadır (Url 2). Kütüphanede kurulduğu 2008 yılında yapılanma çalışmalarını tamamladıktan sonra, 2009'da kütüphane hizmetinin yanında çeşitli faaliyetler düzenlenmeye başlanmıştır. 2009'da 1 seminer, 2 söyleşi ve 33 film gösterimi olarak başlayan bu etkinlikler, her yıl biraz daha çeşitlenerek artmıştır. 2010 yılında bu etkinliklere gösteriler ve atölye çalışmaları da katılmış ve toplam 64 etkinlik yapılmıştır. 2011'de bu etkinliklere kitap okuma günleriyle birer fuar ve festival de eklenmiştir. 2012 ve 2013'de de bu faaliyetler artarak devam etmektedir. Kütüphanenin söyleşi, film gösterimi gibi etkinlikleri belli bir zaman düzeninde devam etmektedir. Bunların yanında çeşitli atölye çalışmaları, okuma günleri, seminer gibi etkinliklerle zengin bir kapsam yakalanmıştır.

Şekil 8. Kütüphanede yapılan çocuk etkinliklerine örnekler

2013"ün ikinci yarısında diğer yıllardan farklı olarak, kütüphanede 14 dalda kurs açılmıştır. Drama, ritm, solfej, tiyatro, diksiyon, bağlama, yazarlık, Arapça, satranç, karikatür, halk oyunları, hızlı okuma, ney, kemençe alanlarında açılan bu kurslara yoğun ilgi olmuş, sene sonunda çocuklar Kasımpaşa sahilinde yapılan bir etkinlikle dönem boyunca kursta öğrendiklerini sergilemişlerdir. 2013 -2014 öğretim yılında kütüphane bünyesinde çocuklara açılan kurslar ise 18 tanedir. Çocuklara yönelik kurslar 6-15 yaş aralığına yönelik hazırlanmıştır. Bunun yanında yetişkinlere yönelik akşam saatlerinde Osmanlıca kursu da açılmıştır. Bu sene kurslara yönelik talebin daha da yoğun olduğu görülmektedir. Çocuklar kendilerine uygun zaman dilimlerinde bir ya da birkaç kursa katılım göstermektedirler. 2013'ün Mart, Nisan, Mayıs, Haziran aylarını kapsayan ilk kurs dönemine 884 kursiyer katılmıştır. İkinci kurs dönemi ise Kasım'da başlamış, 1045 kursiyerle devam etmektedir. Kurslarla birlikte kütüphaneye olan ilgide de artış görülmüştür. Birçok kişi kütüphaneye kurs yoluyla gelip, mekanla tanışmakta ve daha sonra üye kaydı yaptırmaktadır.

Turabibaba Kütüphanesinin çocuklara kamusal bir alan sağlayıp sağlamadığını ölçmek üzere, kütüphane bünyesinde verilen çeşitli kurslara kayıtlı ve farklı sosyo-ekonomik yapıya sahip 20 çocukla yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Görüşme yapılan çocukların seçim kriterlerinin,

- Farklı sınıflarda eğitim gören çocuklar olması (3. sınıf ve 8. sınıf arası)
- Farklı okullardan gelen çocuklar olması
- Farklı gelir gruplarından olması
- Ailelerinin sosyal yapısının farklılık göstermesi
- ve son olarak da buradaki farklı kurslara² geliyor olmalarına özen gösterilmiştir.

Genel olarak kurslara gelen çocukların büyük kısmı Kasımpaşa'da oturmakta ancak, Beyoğlu'nun birçok noktasından da kurslara katılım olabilmektedir. Görüşme yapılan çocuklar farklı mahallelerde ikamet eden ancak Kasımpaşa civarından gelenlerden oluşmaktadır.

---

² Çalışma sırasında, Arapça kursu öğrencileriyle kursun mekanının başka bir yer olması nedeniyle görüşme yapılamamıştır. Arapça kursuna Kaptanpaşa ve Hoca İshak İmam Hatip Okullarından 100 kadar öğrenci katılmaktadır.

Şekil 9. Görüşülen çocukların geldikleri okullar ve Turabibaba Kütüphanesinin konumu

Bölgedeki okullar, çocukların geldikleri sayı oranına göre numaralandırılmıştır. İlk üç okul görüşülen grup içerisinde en çok sayıya ulaşan okuldur. Bir numaralı okul Kadimehmet İlköğretim Okulu ve üçüncüsü Cezayirli Gazi Hasan Paşa İlkokulu Turabibaba Kütüphanesine en yakın iki okuldur. Görüşülen çocukların yarısı buradan gelmektedir.

Şekil 10. Görüşülen çocukların yaş dağılımı

Görüşme 9-13 yaş arası çocuklar arasında gerçekleştirilmiştir. Buna bağlı olarak görüşülen çocuklar 3. ve 8. sınıf arasındadır. Çocukların 7'si ilköğretim birinci kademe öğrencileri olup 3. ve 4. sınıftandırlar. Geri kalanı ikinci kademede okuyan öğrencilerdir ve daha çok 7. sınıfta olanlar kütüphaneyi tercih etmektedirler.

Şekil 11. Çocukların babalarının meslek durumu

Çocukların ebeveynlerinin mesleklerine baktığımızda ise, 17 çocuğun annesi ev hanımıdır. Bu da çocuklarına kursa getirme kütüphaneye yöneltme konusunda annelerin etkisinin fazla olabileceğini göstermektedir. Sadece üçünün annesi çalışmaktadır, onlar da hizmet sektöründe alt kademe işlerle meşguldürler. Baba meslekleri ise, ağırlıklı serbest meslek olsa da, işçilik yapanlar ikinci sırada ve eczacı, memur, mali müşavir gibi birkaç farklı örnekten mesleklere de rastlamak mümkündür. Babaların serbest meslekle uğraşıyor olması çocukların kütüphaneyi daha sık ziyaret etmesi anlamına da gelmektedir. Babalardan biri emekli, bir tanesi de çalışmayan baba vardır. Çalışmayan babanın engelli olması nedeniyle iş bulamadığı belirtilmiştir. Söz konusu çocuğun annesi de ev hanımıdır. Ebeveynler çocukları için güçlü modellerdir. Çocuklar doğal olarak ebeveynlerini genelde taklit etmektedirler. Bu nedenle, ebeveynler kitap okuyarak ve kütüphaneye giderek çocuklarına bu konuda da olumlu modellik yapabilirler.

Çocukların ailelerinin sosyal yapısı olarak, yarısının en az bir kardeşe sahip olduğu, geri kalanların iki ağırlıklı olmak üzere üç kardeşe sahip olduğu ve sadece bir çocuğun (6. Sırada) 11 kardeşinin olduğu görülmektedir.

Şekil 12. Kütüphaneyi kullanma süreleri

Kaç yıldır kütüphaneyi kullandıkları sorusuna verilen cevaplar kütüphanenin kurulduğu yıldan itibaren olmakla birlikte, kursa gelen çocukların ilişkisi 1 ve 4 yıl arasında değişmektedir. 4 yıldır kütüphaneye geldiğini söyleyen bir öğrenci vardır ve kütüphaneye her gün gelmektedir. Görüşme yapılan çocuklarda en çok 2 yıldır kütüphaneyi kullandıkları cevabı alınmıştır.

Öğrencilerin çok büyük çoğunluğu kütüphaneye ödev yapmak için gitmektedir. Öğrenci kısa süreli bir zorunluluktan dolayı kütüphaneye gelmekte, bu zorunluluk olmadığı ya da ortadan kalktığı zaman kütüphaneyi kullanmamaktadır. Oysa diğer amaçlarda süreklilik olasılığı daha yüksek görünmektedir. Kısaca, öğrenciler kütüphaneyi kendilerinde kalıcı bir alışkanlık yaratma olasılığı yüksek amaçlarla kullanmamakta, bu da kütüphane kullanma alışkanlığında bir nitelik sorununa işaret etmektedir (Yılmaz, 2004:130). Ancak,

Turabibaba kütüphanesinde farklı etkinlik, aktivite ve verilen eğitimlerle bu sıkıntı aşılmış durumdadır. ve çocuklar kendi kişisel gelişimleri adına buraya uğramakta, bu sırada kütüphane kullanım alışkanlığını zorlayıcı bir unsur olmadan doğal yollardan edinebilmektedirler.

Şekil 13. Görüşülen çocukların kütüphanede katıldıkları kurslar

Kurslara katılım durumlarına göre, çocuklardan sadece 8'inin sadece bir kursa geldiği, diğerlerinin birden fazla kursa katıldığı gözlenmektedir. Çocukların gittikleri kursların ağırlıklarına baktığımızda, en çok İngilizce ve Tiyatro kurslarına ilgi vardır. Daha sonra Gitar, Bağlama, Halk Oyunları ve Ebru kursları gelmektedir. Çocukların çoğu bir ya da iki kursa giderken bazıları 5-6 kursa birden katılmaktadır.

Şekil 14. Kütüphane birimlerinin kullanılma durumu

Çocukların kütüphanedeki birimleri kullanma durumları ise, kütüphane kısmı en ağırlıktadır. Çünkü burada hem ders çalışma, hem kitap okuma ve hem de arkadaşlarıyla sohbet etme fırsatı bulabilmektedirler. Görüşme yapılan çocukların hepsi bu nedenle ders çalışma veya kitap okuma amaçlı olarak kütüphaneyi kullanmaktadır. 12 tanesi ücretsiz internet hizmetinin verildiği bel-net alanını kullanmaktadır. Bel-net kısmı, sanal alanda dolaşma imkanını evinde bulamayan çocuklar için önemli bir fırsattır. Burada hem internete girme ve hem de film izleme gibi aktivitelerle uğraşabilmektedirler. Sadece bir çocuk, kütüphanenin bahçesini de kullandığını belirtmiştir. Bazen sadece bahçede vakit

geçirdiğini, bazen babasıyla bahçede bir şeyler içtiklerini belirtmiştir. 9 yaşında 6. sınıfa giden bu çocuk kütüphaneyi ve bel-net'i de kullanmakta, çok amaçlı salondaki etkinliklere de zaman zaman katılmaktadır. Ayrıca kütüphanede Tiyatro, Satranç, İngilizce kurslarına gelmektedir. Bu örnek kendisine sunulan kamusal alanı her anlamda kullanan iyi bir örnektir. Okuldan kalan vaktinin büyük bir çoğunluğunu burada geçirdiğini de eklemiştir. Çok amaçlı salonu özel olarak vurgulamamalarının nedeni ise, kurs aktivitelerinin zaten burada yapılıyor olması ve bireysel olarak o salonda vakit geçirememeleridir. Bahçeyi ise sadece bir çocuk vurgulamıştır. Babasıyla birlikte sadece bahçe için bile arada sırada geldiklerini söylemiştir. Kütüphanelerin yerleşim planları sosyal ağları, proje temelli öğrenmeyi ve paylaşmayı destekleyici nitelikte olmak durumundadır. Eğitime yönelik kurslar, kültürel programlar ve grup çalışma mekânları kütüphanelerin vazgeçilmez aktiviteleri haline gelmektedir (Cohen, 2009:227). Burada da bu mekânlar çocukların kamusal alana çıkışında önem kazanmaktadır. Farklı etkinliklerin yapıldığı çok amaçlı salon, paylaşımların yaşandığı kütüphane birimi ve internete girip ödevlerini yaptıkları bel-net odası bu nitelikte sayılabilmektedir.

Görüşülen 20 çocuktan 16'sı kütüphaneye üyedir ve üye olmayanlar da kütüphaneyi okuma amaçlı veya ders çalışma amaçlı olarak kullanmaya devam etmektedir. Kursa gelen çocukların, kütüphanede yapılan diğer etkinliklere de genellikle katıldığı görülmüştür, sadece üç kişi katılmadığını söylemiştir. Bu üç kişi 7. sınıf olup gittikleri dersane nedeniyle kütüphaneye fazla vakit ayıramamaktadırlar. Kütüphaneye gelmelerinin ön plana çıkan amacı şimdilik gitar kursudur.

Şekil 15. Ailenin diğer üyelerinin kütüphaneye gelme durumu

Yedi çocuk ailesinde diğer üyelerin burayı kullanmadığını belirtse de, genel olarak ailenin diğer üyeleri de kütüphaneyi kullanmaktadır. Ailesinde diğer üyelerin kullandığını söyleyen çocukların çoğunluğu kardeşini örnek olarak vermiştir. Çevrede gittikleri benzer mekanlar olarak çocuklar Semt Konağını belirtmiştir. 5 çocuk semt konağında da kurslara gitmektedir. Çocuklardan biri, bazen Taksim'deki Atatürk Kitaplığı'na gittiğini söylemiştir. Diğer çocuklar ise, Turabibaba'dan başka bir yere gitmemektedirler. Çevrede kurslar bağlamında Semt Konağı bir alternatifken, çocuklara bölgelerinde etkinlikleriyle, çalışma alanıyla, bilgisayar salonuyla, birçok alanda vakit geçirebilecekleri bir ortam sunan sadece Turabibaba Kütüphanesi bulunmaktadır.

Haftada geline gün sayısı	Gelen çocuk sayısı
1 Gün	8
2 Gün	6
3 Gün	1
4 Gün	3
Her Gün	2

Tablo1. Haftalık kütüphaneye gelme durumu

Çocuklar genel olarak kursların olduğu günlerde kütüphaneye gelmektedir. Buna bağlı olarak haftanın bir günü veya iki günü gelme daha yaygındır.

Şekil 16. Kütüphanede yeni arkadaşlarının olma durumu

Görüşülen 20 çocuktan 18'i her geldiği kursta yeni arkadaşlar edindiğinden bahsetmiştir. Yeni kişilerle tanışmadığını söyleyen çocuklardan biri, burada eski arkadaşlarıyla vakit geçirdiğini söylemiştir. Kursların aynı çevrede otursalar da, farklı kesimlerden aynı ilgi alanlarına sahip çocukları bir araya getirdiği açıkça görülmüştür. Birçoğu yeni arkadaşlıklar oluşturmuş ve Turabibaba çocukların sosyalleşmelerinin merkezi niteliğinde gözükmektedir. Çocukların hepsi bu tür mekânların bölgede artması gerektiğini söylemiştir. Kütüphane sonrası yaşamı nasıl değişti sorusuna yine çocuklar olumlu cevaplar vermişlerdir. Kütüphanede yedi kursa gelen 10 yaşındaki bir çocuk kendisinde kitap okumanın artık bir bağımlılık yaptığını söylemiştir. Kütüphaneye geçen sene kurslar vasıtasıyla tanışan 9 yaşındaki bir çocuk, bu sene üç kursa birden gelmektedir. Aynı zamanda kütüphane alışkanlığı olarak kitap okumasında da ilerleme sağlamış, her sene kütüphane tarafından en çok kitap okuyanlara verilen "Yılın Okuyucuları Ödülü" olarak birinci olmuştur.

Çocuklar kursların ve kütüphanenin yeteneklerini geliştirici ve okuma alışkanlıklarını pekiştirici etkisinin yanı sıra sosyalleşmeye etkisinden bahsetmekte, çekingenliklerini burada atarak kendilerini daha rahat ifade eder hale geldiklerini söylemişlerdir. Farklı alanlarda kurslara gelmeleri, değişik alanlardaki yeteneklerini geliştirmenin yanı sıra her birine farklı sosyallikler de getirmektedir. Kütüphane çocuklara kamusal bir alan yaratmanın yanında bu kamusal alanın nasıl kullanılacağına da ışık tutmaktadır. Çocuklar birbirleriyle aynı ortamı, aynı kursu paylaşarak, birbirlerine saygı göstererek, kütüphane alışkanlığı edinerek ve etkinlikler yoluyla kendilerini ifade ederek bu mekandan faydalanmaktadır.

Turabibabayı kullanan çocuklar, burada daha çok kurs aktivitesi için burada bulunsalar da Aabø ve Audunson'un (2012:146) çalışmalarından çıkardıkları sonuçtan farklı kamusal deneyimleri edinmektedirler. Onlar çalışmalarında, kütüphanelerin yoğun kullanıldıklarını, ancak bu kullanımların kişisel kaldığı ve kişisel buluşmalara daha çok hizmet ettiğini ortaya çıkarmışlardır. Böylece kütüphanelerin kamusal yaşamı destekleme anlamında düşük düzeyde kaldığını, ama kullanım anlamında bireyin yaşamının merkezini teşkil eden işlevlere hizmet etmekte olduğunu vurgulamışlardır. Turabibaba kütüphanesinde ise, daha çok toplumsal buluşma denebilecek, kurs ve aktiviteler için toplanılmakta ve çocuklar daha önce tanışmadığı, yabancı olan diğer çocuklarla bir araya gelip, ortak aktivitelerde bulunmaktadır. Tanışma, kaynaşma ve paylaşma noktasına dönen kütüphaneyi teknolojik imkânları dolayısıyla da kullanmaları söz konusu olmaktadır.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bugün paylaşılmamış kent bilinci ve kültürü ortamında ülkemizde insan yapısı ve çevre, kentin merkezi ve kentli arasında birbirleriyle ilişkisi olmayan söylemler üretmekteyiz (Kuban, 2003:149). Söylemlerimizdeki kopuk bağlantıyı halkın kendi yaşadığı kentle bağını kurması adına, bilgiyi kendisinden alarak yapmak gerekmektedir. Yani yerelin bilgisini o yerelden edinmek, mevcut durumu alan çalışmalarıyla analiz etmek, sıkıntı ve ihtiyaçları belirlemek ve güzel örnekleri ortaya çıkarmak gerekmektedir. Bu çalışmada da,

mevcut kapasitesinin üzerinde performans gösteren yerel bir kütüphanenin çocuk kamusalılığına olan etkisi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Sonuç olarak, bugünün çocuklarının yarının yetişkinleri olduğu gerçeği bilinçli bir biçimde kavranmışsa, geleceğin yetişkinlerinin zihinsel, bedensel ve duygusal yönden gelişmiş bireyler olması gerçekten isteniyorsa, o zaman çocukların ve gençlerin geliştirilmesine ilişkin farklı çözümler ve uygulamalar oluşturulmalıdır. Kentte açık alanların yetersizliği bizlere kamusal deneyimleri kapalı ve yapılı çevrede yaşamak durumunda bırakmaktadır.

Çocuklar için kamusal mekânların azlığı, yerel ölçekte özellikle neredeyse hiç imkanın olmaması, halk kütüphanelerini bu boşluğu doldurmak zorunda bırakmaktadır. Halk kütüphanelerinde artık geleneksel kütüphane algılayışın ötesine geçilip, farklı etkinlik ve kurslar üretilerek, çocuklar için buraların cazibe merkezi haline gelmesi elzemdir. Çocuk kamusalılığı için bu değişimin ne kadar olumlu etkiler yapıyor olduğu bu çalışmayla da ortaya konmaktadır. Unutulmamalıdır ki, çocuk ve gençlerin kendilerine güvenen, onurlu, eşitlikçi, dayanışmacı, paylaşımcı, özgür, yaratıcı, araştırma ve öğrenmeye bağlı; bilime, sanata, düşünsel çalışmalara değer verecek şekilde yetişmesi için, kaliteli kamusal alanlara ihtiyaç vardır. Bunlar içerisinde yerel ölçekte bu işe yarayan kütüphanelerin rolü tartışılmazdır.

Kaynaklar

1. Aabø, S. ve Audunson, R. (2012). Use of library space and the library as place. *Library & Information Science Research* 34 (2012) 138–149.
2. Aytaç, Ö. (2005). Kimlik, Kamusal Alan ve Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kahvehaneler. *Akademik Araştırmalar Dergisi*. Sayı 24. S.15-40.
3. Beyoğlu Belediyesi. (2012). Turabibaba Kütüphanesi Kataloğu. İstanbul.
4. Cansever, T. (1998). İstanbul'u Anlamak. İz yayıncılık:271. İstanbul.
5. Cohen, A. (2009). Learning Spaces in Public Libraries. *Public Library Quarterly*, 28:227–233.
6. Erdönmez, M. E. ve Akı, A. (2005). Açık Kamusal Kent Mekânlarının Toplum İlişkilerindeki Etkileri. *Megaron:YTU Mimarlık Fakültesi E-Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, s.67-87.
7. Göncüoğlu, F. ve Kayar, E. (2012). Denizcilerin Karargâhı, Kasımpaşa. Beyoğlu Belediyesi Yayınları, İstanbul.
8. Kretzman, J. ve Rans, S. (2005). The engaged library: Chicago stories of community building. Evanston, IL.: Northwestern University. (<http://www.abcdinstitute.org/docs/ULCReport.pdf>)
9. Kuban, D. (2003). Halkla birlikte bir çağdaş kent söylemi üzerine. *Cogito*:35, s. 142-150.
10. McKechnie, L. E. F., French, P. K., Goodall, G. R., Kipp, M., Paquette, D. L., ve Pecoskie, J. L. (2004). Covered beverages now allowed: Public libraries and book superstores. *Canadian Journal of Information and Library Science*, 28(3), 39–51.
11. Percy-Smith, B. (2004). Changing Cultures, Changing Spaces: Developing Neighbourhood Spaces for Children Using Community Social Learning. *Open space - People Space*, Edinburgh, 27 October 2004 içinde.
12. Valentine, G. (2004). Public space and the culture of childhood. Ashgate publishing, England.
13. Yılmaz, A. (2008). Okulöncesi Çocuklara Yönelik Kütüphane Hizmetlerinin Önemi ve Başarılı Bir Kütüphane Örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 22, 169-186.
14. Yılmaz, B. (2004). Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarında Ebeveynlerin Duyarlılığı. *Bilgi Dünyası*. 5(2): 115-136.
15. Yılmaz, Z. (2006). Özel Alan Kamusal Alan Ayrımının Tarihsel Temelleri "Antik Yunan". *KKEFD*. Sayı 14. s.359-371.
16. Yükselbaba, Ü. (2008). Kamusal Alan Modelleri ve bu Modellerin Bağlamları. *ÛHFM C. LXVI*, Sayı 2, s. 227-272.
17. Zukin, S. (1995). *The Culture of Cities*, Cambridge, Massachusetts, Blackwell Publishers.
18. Url 1 Turabibaba Kütüphanesi'nde kurslar başlıyor (http://www.istanbulajansi.com/haber/9019/Turabibaba-Kutuphanesinde-kurslar-basliyor.html#_UvddUvl_t1Y). erişilen tarih: 05.02.2014.
19. Url 2 Kütüphanecilikte Yeni Misyon Turabibaba Kütüphanesi (<http://www.istanbulale.com/turabibaba-kutuphanesi>). erişilen tarih 05.02.2014.